

Hjem

Innhold

Tilbake

Fram

Søk

Fullskjerm

Barn og unge med stort læringspotensial

Forord

Visjonen for bærumsskolen er:

- alle elever skal få maksimalt faglig og personlig utbytte av sin skolegang
- bærumsskolen skal være en inspirerende foregangsskole med fokus på langsiktig og systematisk utviklingsarbeid

Elever med stort læringspotensial representerer en enorm ressurs for samfunnet. Kombinasjonen av deres høye intellektuelle evner, kreativitet og utholdenhet er svært ettertraktet, fordi nettopp disse egenskapene er særlig viktige for innovasjon og entreprenørskap (Shavinia, 2009).

Til tross for ressursene til barn og unge med stort læringspotensial, vet vi at mange av dem strever med å bli anerkjent og akseptert, og ikke får den opplæringen de har behov for (Skogen & Ildsøe, 2010). Vi vet også at norske lærere gir uttrykk for at de har for lite kunnskaper om hvordan de kan tilrettelegge opplæringen for denne elevgruppen (Skogen, 2010).

Gjennomsnittlig 2 – 5 % av befolkningen har et stort læringspotensial. Det vil si at det etter all sannsynlighet befinner seg mellom 300-700 elever med stort læringspotensial

i bærumsskolen til enhver tid. Målet med denne ressursen er å utvikle kunnskap og kompetanse om barn og unge med stort læringspotensial. Når alle som jobber med barn og unge vet hva som karakteriserer disse elevene, hvordan de kan identifiseres og hvilke opplæringsbehov de har, har vi kommet et skritt nærmere visjonen vår.

Vi vil rette en stor takk til foreningen Lykkelige barn, førsteamanuensis Ella Cosmovici Ildsøe og professor Kjell Skogen for bistand i forbindelse med utarbeidelse av denne nettressursen.

Siv Herikstad
Skolesjef

Anne Margrethe Lindseth
Kommunalsjef for barn og unge

Innhold

1. Bakgrunn	4
2. Hva vet vi om elever med stort læringspotensial?	5
3. Identifisering av elever med stort læringspotensial ..	13
4. Opplæringsbehov	17
5. Faglige utfordringer	19
Referanser	23
Vedlegg	
Saksgang ved bekymring for en elevs opplæringssituasjon ...	24
Bekymringsmelding til ressursteam	25
Kartlegging ved hjelp av sjekklister	26

1. Bakgrunn

«Opplæringa skal tilpassast evnene og føresetnadene hjå den enkelte eleven, lær-lingen og lærekandidaten» (Opplæringslova § 1-3). Norsk skole skal være en skole for alle, uansett evner, anlegg og forutsetninger, slik at alle får anledning til å utnytte sitt potensial for læring. Når det står «alle», betyr det også de 2-5% av elevene som har stort læringspotensial, og har spesielle opplæringsbehov.

Forskning om barn og unge med stort læringspotensial er et ungt kunnskapsfelt i Norge. Imidlertid viser den forskningen som fins at stikk i strid med hva vi tror, klarer ikke elever med stort læringspotensial seg selv (Skogen & Ildsøe, 2010). Mange av dem strever med å tilpasse seg skolens innhold og arbeidsmetoder, og får ikke nok utfordringer. Også elever med stort læringspotensial

trenger hjelp og støtte for å kunne bli anerkjent, og få hjelp til å videreutvikle seg. Flere opplever at de blir møtt med manglende forståelse og føler seg avvist av skolen når de ber om spesiell tilrettelegging. Mange elever oppgir at de opplever en forverret situasjon gjennom skoletiden. Mye kan tyde på at elever med stort læringspotensial i den norske skolen ikke møter adekvate utfordringer og ikke får den hjelpen og støtten de behøver (Skogen & Ildsøe, 2010).

Barn og unge med stort læringspotensial representerer en tosidig utfordring. På den ene siden blir skoledagen for mange av dem uutholdelig, samtidig som vi som samfunn står i fare for ikke å få nok ut av deres potensiale. Tar vi barn og unge med stort læringspotensial på alvor, og gir deres

kognitive og affektive utvikling gode vekst- og utviklingsmuligheter, kan vi bidra til å utdanne og sosialisere dem inn i helt sentrale og avgjørende roller i vårt samfunn.

«There is nothing as inherently unequal as the equal treatment of unequals.»

Thomas Jefferson

2. Hva vet vi om elever med stort læringspotensial?

Definisjonene av hva det vil si å ha et stort læringspotensial er mange, og til dels forvirrende. Men et av de grunnleggende kjennetegnene er at de har høyere kognitiv intelligens enn sine jevnaldrende. Det dreier seg da om elever som har en IQ på 130 og over. Dette tilsvarer 2 – 5% av befolkningen (Silverman, 2009). Skogen og Idsøe (2010) definerer som at man har en «høyere enn gjennomsnittlig effektivitet av hjernefunksjon». Dette dreier seg om barn og unge med høy yteevne på intellektuelle, kreative og/eller kunstneriske områder, som har uvanlig gode lederegenskaper, eller som gjør det eksepsjonelt bra innenfor ulike fagområder.

En vanlig oppfatning er at barn og unge med stort læringspotensial trives og gjør det bra på skolen. De oppfører seg fint, hører på hva læreren sier, og er en slags «idealelev». Imidlertid viser forskning at det ikke er akkurat slik.

Elever med stort læringspotensial har ofte spesielle behov som går utover det som vanlige klasseromsaktiviteter kan tilfredsstille, og dersom de skal kunne prestere i samsvar med sitt fulle potensial, vil de ha behov for supplerende og tilpassede læringsaktiviteter. Disse elevene møter ofte spesielle utfordringer fordi de betrakter verden på en annen måte, og fordi deres behov er så forskjellige fra sine jevnaldrende.

ETTERLYST

Statistisk sett er det mellom 300 og 700 elever med stort læringspotensial i bærumsskolen.

– Kjenner du en?

En elever med stort læringspotensial

- har kritisk sans
- er ekstremt nysgjerrig
- har god hukommelse
- har humoristisk sans
- liker å lære
- foretrekker voksne
- har gode språklige ferdigheter
- har stor følsomhet for andre
- er kreativ og oppfinnsom
- har et høyt aktivitetsnivå
- har stor konsentrasjonsevne og utholdenhet

Hva kjennetegner barn og unge med stort læringspotensial?

Svært mange barn og unge med stort læringspotensial har det til felles at de ønsker å lære, forstå og oppdage. De har ofte en uvanlig energi, lidenskapelige interesser, stadige spørsmål og ekstrem nysgjerrighet. De har ofte god hukommelse og forståelse for logiske sammenhenger. De spør om logiske begrunnelser og har ofte en godt utviklet kritisk sans. De kan derfor virke utfordrende på sine omgivelser. De er ofte kreative, med originale tanker og forestillinger, er språklig avanserte og har gjerne en god humoristisk sans. Elever med stort læringspotensial har ofte en godt utviklet empati og sosiale ferdigheter. De har ofte god selvinnsikt, selvkontroll, integritet, ansvarlighet, omsorg, evne til tilgivelse,

empati og gode sosiale ferdigheter. Internasjonal forskning gjennom flere tiår viser tre grunnleggende kjennetegn på barn og unge med stort læringspotensial. De kognitive ferdighetene trekkes ofte fram først. **Intelligens** er det første kjennetegnet. Det andre er **kreativitet**, i form av idérikdom, fleksibilitet og åpenhet. Det siste kjennetegnet er motivasjon, utholdenhet og **evne til å holde fokus** (Simonsen, 2006). Kombinasjonen av disse tre kjennetegnene gjør elevene spesielt verdifulle for samfunnet og fellesskapet, fordi dette er nøkkel-egenskaper i innovasjon og entreprenørskap (Shavinia, 2009).

«Barn og unge med stort læringspotensial har ofte et uvanlig høyt intellektuelt evnenivå, stor kreativitet, sterk motivasjon og utpreget fokus og utholdenhet.»

Skogen & Idsøe, 2010

[Hjem](#)[Innhold](#)[Tilbake](#)[Fram](#)[Søk](#)[Fullskjerm](#)

«Flinke» elever	Elever med stort læringspotensial
Kan svarene	Stiller spørsmål
Er interesserte	Er ekstremt nysgjerrige
Svarer på spørsmål	Diskuterer i detalj
Presterer godt	Er forut for klassen
Lytter med interesse	Har sterke synspunkter
Lærer lett	Kan det allerede
Har det fint med jevnaldrende	Foretrekker voksne
Kopierer nøyaktig	Skaper nytt
Liker å gå på skolen	Liker å lære
Mottar informasjon	Bearbeider informasjon
Er teknikere	Er oppfinnere
Liker logisk oppbygget læring	Trives med kompleksitet
Er tilfredse med egen læring	Er selvkritiske

Den høye kognitive kapasiteten innebærer enorme muligheter for barn og unge med stort læringspotensial, men også en sårbarhet.

Elevenes kreativitet og behov for å få logiske begrunnelser kan være utfordrende for en lærer å håndtere. Disse behovene kan lett oppfattes som atferdsproblemer. Kreativitet kan i mange tilfeller oppfattes som sjarmerende, særlig i kunstfagene, men at en elev stadig skal finne på nye og uvanlige løsninger i andre fag, kan kreve mye tålmodighet. At eleven kan være standhaftig på egne meninger, utfordrer læreren på logiske resonnementer, flytter fokus eller ønsker å avbryte aktiviteten for tidlig kan også oppfattes som utidig selvhøvdelse eller at han/hun tar mye plass i fellesskapet.

Mange barn og unge med stort læringspotensial skiller seg betydelig fra andre på samme alder innenfor kognitiv og emosjonell utvikling. Utviklingen er ofte asynkron, for eksempel ved at noen vil kunne ha svært intelligente samtaler med voksne ved 4-5 års alder, men likevel ikke være i stand til å knytte sine egne sko. Det kan være et stort avvik mellom deres verbale intellektuelle evner og andre sider ved utviklingen, som for eksempel den sosiale utviklingen. Deres forestillinger om og forventninger til et vennskap kan være veldig forskjellig fra slik det forstås av jevnaldrende. Dette kan gjøre at barn og unge med stort læringspotensial opplever det sosiale samspillet som vanskelig, og gjøre at de føler seg annerledes, ensomme og ulykkelige (Distin, 2006). At de lett kan gjennomskue falsk ros, ulogiske begrunnelser og inkonsekvent atferd

kan også gjøre at voksne kan oppfatte dem som kverulante eller obstanasige.

Både internasjonal og nasjonal forskning antyder at det er en betydelig underyting blant barn og unge med stort læringspotensial i skolen. Det vil si at elevene bevisst presterer på et lavere nivå (Hagenes, 2009). Underyting er uheldig både fordi enkelteleven ikke får utnytte av sitt fulle potensial, men også fordi elevens evner, anlegg og forutsetninger blir utnyttet til fellesskapets beste (Benbow, 2006).

Mange elever med stort læringspotensial står i fare for å utvikle psykiske vansker. For en elev som ikke blir møtt av lærere som et likeverdig menneske og får de relevante utfordringer og nødvendig støtte, kan veien

inn i et destruktivt liv være kort (Benbow, 2006). Elever med stort læringspotensial kan gjerne ikke utstå å gjøre repeterende oppgaver, og de kan forlate uferdige prosjekter eller oppgaver hvis de er for enkle eller ikke utfordrer dem nok. De kan også bli svært frustrerte og vise atferd som forstyrrer læringsmiljøet, eller de kan kjede seg og bli fraværende og uvillige. Manglende tilrettelegging av undervisningen kan få en rekke negative konsekvenser, som for eksempel lav konsentrasjon, negativ skolefaglig selvpåfatning, lavt innlærings tempo, underprestering, lav motivasjon for skolen og dårlig sosial selvtilit (Mønks, 2008). Mange barn og unge med stort læringspotensial mistrives slik med skolesituasjonen at de ikke makter å gjennomføre videregående opplæring. Slik sett handler ikke tilpasningen

«Supporting and cultivating our most intellectually gifted students is critical to maintain our economic competitiveness globally.»

Benbow, 2006

for elever med stort læringspotensial bare om den individuelle elevens og samfunnets tapte gevinst, men også om sparte sosiale utgifter som trygder og andre sosiale stønader.

Slik sett kan vi si at konsekvensene blir like store som for andre barn med særskilte opplæringsbehov dersom ikke de evnerike elevene får den tilpassede opplæringen de trenger.

Elever med stort læringspotensial utgjør ikke noen homogen gruppe. Betts og Heihart (1988) presenterer seks forskjellige profiler for barn og unge med stort læringspotensial. Inn- delingen i typer er ikke en fasit hvor hvordan disse elevene er, men et redskap for å få øye på kompleksiteten i deres situasjon.

Type 1	Type 2	Type 3
Lærer seg hvordan systemet virker, og tilpasser seg. De blir oppfattet som flinke, men underytter/kjeder seg.	Utfordrer omgivelsene og tilpasser seg ikke. Er frustrerte, ofte i konflikt og utvikler et negativt selvbilde. Kan lett komme i faresonen for å droppe ut av skolen, rus og kriminalitet.	Skjuler sine talenter for å bli inkludert blant de jevnaldrende. Ofte er dette jenter som er usikre og engstelige.
Type 4	Type 5	Type 6
Fremstår som sinte og frustrerte. Føler seg avvist av systemet og reagerer med tilbaketrekking og depresjon. Dropper ofte ut av skolen.	Har en funksjonshemming eller lærevanske i tillegg til at de er evnerike. Eleven blir ikke identifisert som evnerik på skolen, fordi systemet fokuserer på svakhetene framfor styrkene.	Den autonome eleven som har lært seg å jobbe effektivt og har fått systemet til å jobbe for seg. De er vellykkede og godt likt av alle. Selvbildet er høyt og de aksepterer seg selv for sine sterke sider.

[Hjem](#)[Innhold](#)[Tilbake](#)[Fram](#)[Søk](#)[Fullskjerm](#)

Dobbelteksepsjonelle elever

Det er viktig å være klar over at også barn og unge med stort læringspotensial kan ha biologiske eller sosio-emosjonelle utfordringer som for eksempel Aspergers syndrom, hyperaktivitet. Slik barn kalles gjerne for «dobbelteksepsjonelle». I tillegg til å ha høye intellektuelle evner, kreativitet og utholdenhet kan disse elevene ha trekk som for eksempel at de forstyrrer klassen, de er forsiktige, de er rotete, har dårlig akademisk selvbilde, har vansker med emosjonsregulering, er sosialt umodne, har problemer med å automatisere ferdigheter som for eksempel sekvensiering og skrivehastighet, de kan ha vansker med å uttrykke seg/komme til poenget, bli lett distrauert eller å skyldre på andre. I mange tilfeller overskygger disse trekkene de kognitive ferdighetene til elevene.

3. Identifisering av elever med stort læringspotensial

Barn og unge med stort læringspotensial er ikke alltid så lette å oppdage. Svært mange blir oppdaget når de blir utredet for andre forhold, som for eksempel hyperaktivitet, manglende konsentrasjon om skolearbeidet eller andre sosiale eller emosjonelle problemer. Det er grunn til å tro at det er svært mange elever med stort læringspotensial i skolen som ikke blir identifisert, eller som blir feildagnostisert.

Hensikten med en kartlegging av disse elevene er ikke å kategorisere eller bevise at et barn er intelligent eller smartere enn andre, men å finne styrker og svakheter som disse barna har. På denne måten kan undervisningen tilpasses deres behov.

«At alle som arbeider med barn og unge holder muligheten åpen for at en elevs utfordringer kan skyldes deres intellektuelle evner, er kanskje det viktigste vi gjør for å kunne oppdage dem.»

Førskolebarn

Barn med stort læringspotensial utvikler både motoriske evner og et godt språk og ordforråd tidlig. De lærer å lese og skrive tidlig, ofte ved treårsalderen, og ofte av seg selv. De lærer seg matematiske begreper, enkle matematiske operasjoner og kan klokke ved femårsalderen.

Et karakteristisk trekk, er selvstendig aktivitet. Barna kan bruke mye tid på å leke med en leke eller se i en billedbok. De har god hukommelse, utforskende atferd og nysgjerrighet. De foretrekker gjerne aktiviteter som ikke involverer risiko, som for eksempel lesing, skriving, tegning, å legge puslespill, og er ikke fullt så fornøyde med idrett. Noen kan ha en tidlig interesse for geografi, universet, naturen, menneskekroppen etc. (Monks

og Lehwald, 1991). Alle egenskapene kan nødvendigvis ikke observeres, men veldig tidlig og egen initiert lesing vil som regel være en veldig god indikator på svært høye intellektuelle ferdigheter.

Skolebarn

Ved skolestart vil barn med stort læringspotensial ofte ha kunnskaper som ikke er vanlig for de fleste elevene. I tillegg til de språklige ferdighetene og en svært god tall- og mengdeforståelse vil de ha en stor nysgjerrighet og lærelyst. De er ofte uvanlig fokuserte og utholdende når de holder på med oppgaver som interesserer dem. De har god humoristisk sans og forventer logiske resonnementer og begrunnelser. De vil ha en evne til å tenke abstrakt, til å utforske egne tankemønstre i problemløsning, i tillegg til at de vil være svært kreative. I tillegg har de et uvanlig høyt energinivå. Det er ofte denne viljen og ønsket disse barna har for å lære mer om sine egne interesser som er det mest framtrædende kjennetegnet på at de er evnerike.

Ofte kan skolestart i 1. trinn være en sårbar periode for elever med stort læringspotensial, fordi skolehverdagens organisering, innhold og arbeidsmetoder ikke imøtekommer elevens behov for tilpasning.

Har jeg en elev med stort læringspotensial?

Dersom du tror du kan ha en elev med stort læringspotensial, og at denne ikke får et tilstrekkelig utbytte av undervisningen, skal du følge bærumsskolens [saksgang](#). Du kan bruke [skjema for bekymring](#) når du melder saken til skolens ledelse.

I samarbeid med skolens ressursteam skal det gjøres en kartlegging av eleven med [sjekklisterne](#) som du finner bakerst i denne ressursen. Sjekklisterne er utarbeidet av Dr. Poul Nissen (2013) og er utviklet for å identifisere barn og unge med stort læringspotensial.

Barn og unge med stort læringspotensial vil i mange tilfeller ha et tilfredsstillende og likeverdig utbytte av opplæringstilbudet, og har ikke rett til spesialundervisning. Normalt skal derfor ikke disse elevene henvises til PP-tjenesten for en evneutredning.

Dersom eleven ikke har et tilfredsstillende og likeverdig utbytte av opplæringstilbudet (grunnet andre utfordringer enn at eleven har et stort læringspotensial), kan eleven henvises til PP-tjenesten for en videre utredning av behovet for spesialundervisning.

4. Opplæringsbehov

En tilpasset opplæring er tilpasset elevens faglige nivå, elevens læringskapasitet og elevens måte å lære på (Skogen & Holmberg, 2002). I tillegg bør den foregå i en sosial kontekst (Nordahl mfl., 2005).

Gode relasjoner – å bli sett og forstått

All læring forutsetter gode relasjoner. Barn og unge med stort læringspotensial har de samme behovene som andre barn for å bli sett og forstått og for å få støtte i læringsprosessen. I møte med skolen opplever svært mange elever med stort læringspotensial at de mister motivasjon, entusiasme og kreativitet. Det er avgjørende for disse elevenes læring at læreren skaper en god relasjon til elevene, slik at de opplever at de blir sett og akseptert for sine særegenheter, samtidig som han/hun kan yte faglig bistand.

«Tilpasset opplæring

kjennetegnes ved variasjon i bruk av arbeidsoppgaver, lærestoff, arbeidsmåter, læremidler og variasjon i organisering av og intensitet i opplæringen»

Stortingsmelding nr. 31 (2007-2009)

Elever med stort læringspotensial kan utfordre læreren intellektuelt og emosjonelt. Mange elever vil kunne utfordre læreren på et faglig nivå som overgår deres egne ferdigheter, og dette kan true lærerens opplevelse av kontroll. En utrygg lærer kan fort komme til å bruke lite anerkjennende maktstrategier i møtet med elever med stort læringspotensial og foresatte som for eksempel å si: «Ja visst er han god i matematikk, men håndskriften må han øve på.» I tillegg vil elevenes sosiale

intelligens gjøre at de raskt gjennomskuer det sosiale samspillet som foregår. De kan lett fange opp underliggende eller skjulte budskap i kommunikasjonen, som for eksempel ubegrunnet skryt og dobbeltkommunikasjon. En god relasjon forutsetter at læreren er trygg i sin rolle og har kunnskap og ferdigheter nok til å kunne legge til rette for den evnerike elevens læring. Det er læreren som har ansvaret for å skape og opprettholde en relasjon som skaper gjensidig respekt og tillit.

*«En god start kan være
at læreren spør: "Hva kan jeg gjøre
for å hjelpe deg?"»*

5. Faglige utfordringer

Elever med stort læringspotensial er ofte nysgjerrige og har stor lærelyst. De har behov for å lære nye ting, oppleve at de gjør framskritt og arbeide seg videre i mengden av tilgjengelig kunnskap. For elever med stort læringspotensial vil en opplæring som er tilpasset en middels sterk elev, som for eksempel repeterende oppgaver og enkle utfyllingsoppgaver, virke så kjedelig og/eller uinspirerende at de mister motivasjonen eller oppmerksomheten. Det vil ofte være slik at elevene kan det aktuelle fagstoffet fra før, og derfor utvikler seg til å bli passive tilskuere i undervisningen (Skogen og Idsøe, 2010). Dersom vi skal utnytte elevenes læringspotensial, må undervisningen ha en progresjon som passer barnets forutsetninger og behov, vektlegge logikk og forståelse, være fleksibel og foregå i et stimulerende læringsmiljø.

Som hovedregel kan vi si at opplæring i størst mulig grad må bygge på:

- Elevens faglige kunnskapsnivå
- Elevens læringskapasitet når det gjelder tempo og omfang
- Elevens preferanser når det gjelder måter å lære på

Pedagogiske strategier

Segregering

Segregering vil si å gruppere barn etter evner, som for eksempel i spesialklasser eller homogene grupper. Fordelene ved å dele barna i grupper er å sikre at de får utviklet sine evner og forutsetninger og at de får stimulert hverandre i prosessen. Samtidig kan segregering skape sosiale utfordringer, samt et økt fokus på annerledeshet. I Norge grupperer vi ikke elever med stort læringspotensial i egne

skoler, men disse elevene har likevel et stort behov for å møte andre barn som deler de samme interessene, slik at de kan stimulere hverandre. En mulighet er å danne grupper av barn fra ulike klasser som deler de samme interessene og gi dem differensiert opplæring. På denne måten får de møte jevnaldrende og få et mer utfordrende læringsmiljø.

Akselerasjon

Akselerasjon vil si at elevene får raskere progresjon i lærestoffet, enten innenfor klasserommet eller på et høyere klassetrinn. Det fins mange ulike former for akselerasjon, som for eksempel forsering av enkeltfag eller tidligere skolestart. Akselerasjon kan være en fordel fordi nivået og kompleksiteten på innholdet i opplæringen vil samsvare med elevens ferdigheter og motivasjon for læring. Akselerasjon

er en internasjonalt anerkjent strategi for å tilpasse undervisningen til elever med stort læringspotensial. (VanTassel-Baska, 2004).

Berikelse

Berikelse er aktiviteter der eleven kan få en dypere og mer kompleks forståelse for lærestoffet eller til å lære nye ting i tilknytning til det vanlige stoffet, gjerne på ulike måter. Berikelse handler om å tilby elevene kreative arbeidsmåter og løsningsforslag, og å gi rom for refleksjon. I mange tilfeller vil skolen være nødt til å tilpasse undervisningen ved hjelp av både akselerasjon og berikelse på samme tid.

Akselerasjon og berikelse er ikke motsatte strategier, og kan godt kombineres, fordi god akselerasjon inneholder berikelse, mens god berikelse er akselererende.

Andre strategier for tilpasning kan være differensiert læreplan, der læreren gir eleven et pensum som passer til elevenes evne til å lære hurtigere, til å finne og løse problemer og handle i forhold til dem og til å manipulere abstrakte ideer og se sammenhenger. Også læreplankomprimering, veiledning, uavhengig studium og stimulering til kreativitet og kunst i klasserommet kan være hensiktsmessige pedagogiske strategier for elever med stort læringspotensial. Ofte vil en kombinasjon av flere strategier gi den beste løsningen. Når man underviser elever med stort læringspotensial må målet alltid være å imøtekomme tempoet, nivået og stilen til de evnerike elevenes læringsevner og frigjøre dem fra læringsformer som virker hemmende på dem. For å få til dette, er det avgjørende at elevens mestringsnivå er kjent, at det legges til rette

for alternativ læring i stedet for kunnskap de allerede har lært ved å sette opp planer, og at det gjøres en kontinuerlig evaluering av læringsutbyttet. Det mest effektive for å undervise elever med stort læringspotensial er å skape fleksibilitet og mulighet for dybdelæring innenfor det vanlige klasserommet.

Å utnytte flere arenaer

Det ligger mange muligheter i arbeidet med tilpassingen for elever med stort læringspotensial. Å utnytte alle skolens arenaer i dette arbeidet er viktig. SFO er en utforsket arena for differensierte aktiviteter, der en for eksempel kan opprette interessegrupper.

Samarbeid med hjemmet

Et godt samarbeid mellom hjem og skole er i de fleste tilfeller en forutsetning for en god tilpasset opplæring. Foreldrenes erfaringer med barnet er viktige for lærerne når de skal planlegge undervisningen og for ikke å feilvurdere barnets sosiale eller emosjonelle utviklingsnivå. Det er ikke sikkert at den sosiale utviklingen følger den kognitive utviklingen.

Møter barnet et stimulerende miljø med adekvate utfordringer og relevante tilbakemeldinger hjemme og i miljøet ellers, vil det sannsynligvis utvikle seg og klare seg bra.

Både barn og unge med stort læringspotensial og foreldrene deres oppfatter seg som krevende. Lærere som mangler nødvendig kunnskap og profesjonalitet og står i fare for å føle seg truet og tyr til uhensiktsmessige maktstrategier som for eksempel sarkasme, eller at de flytter fokus. Dette kan føre til uoverensstemmelser mellom skolen og de foresatte.

Referanser

Benbow, C. (2006). Developing our brightest minds. I: Science Daily Dec. 19.

Betts, G., & Neihart, M. (1988). Profiles of the gifted and talented. I: Gifted Child Quarterly. National Association for Gifted Children (NAGC), tilgjengelig på: davidsongifted.org/db/Articles_id_10114.aspx

Distin, K. (2006). Gifted Children. A Guide for Parents and Professionals. London: Jessica Kingsley Publishers.

George, Hagenes, T. (2009). Begavede barn i norsk grunnskole. Universitetet i Oslo: masteroppgave i sosiologi.

Monks, F. G. & Lehwald, G. (1991). Curiosity, exploration and giftedness of toddlers. München: Basel.

Mønks, F. J. & Ypenberg, I. H. (2008). Begavede barn. En veiledning for foreldre og pedagoger. Oslo: Abstrakt.

Nissen, P. & Lemire, S. (2013). HB-tjeklisten – et preliminært validitetsstudie at tjekliste til identifikasjon af højtbegavede elever. Pædagogisk psykologisk tidsskrift 02/2014.

Shavinia, L. V. (2009). On Giftedness and Economy. I Shavinia, L. V. (red.) International Handbook on Giftedness. New York: Springer.

Silverman, . (2009). The measurement of Giftedness. I Shavinia, L. V. (red.) International Handbook on Giftedness. New York: Springer.

Simonsen, (2006). Elever med stort læringspotensial – «Skolelysene som aldri blir tent?». Universitetet i Oslo: ISP.

Skogen, K. (2010). Evnerike barn i den norske skolen. I Skolepsykologi (2).

Skogen, K. & Holmberg, J. B. (2002). Elevtilpasset opplæring. Oslo: Universitetsforlaget.

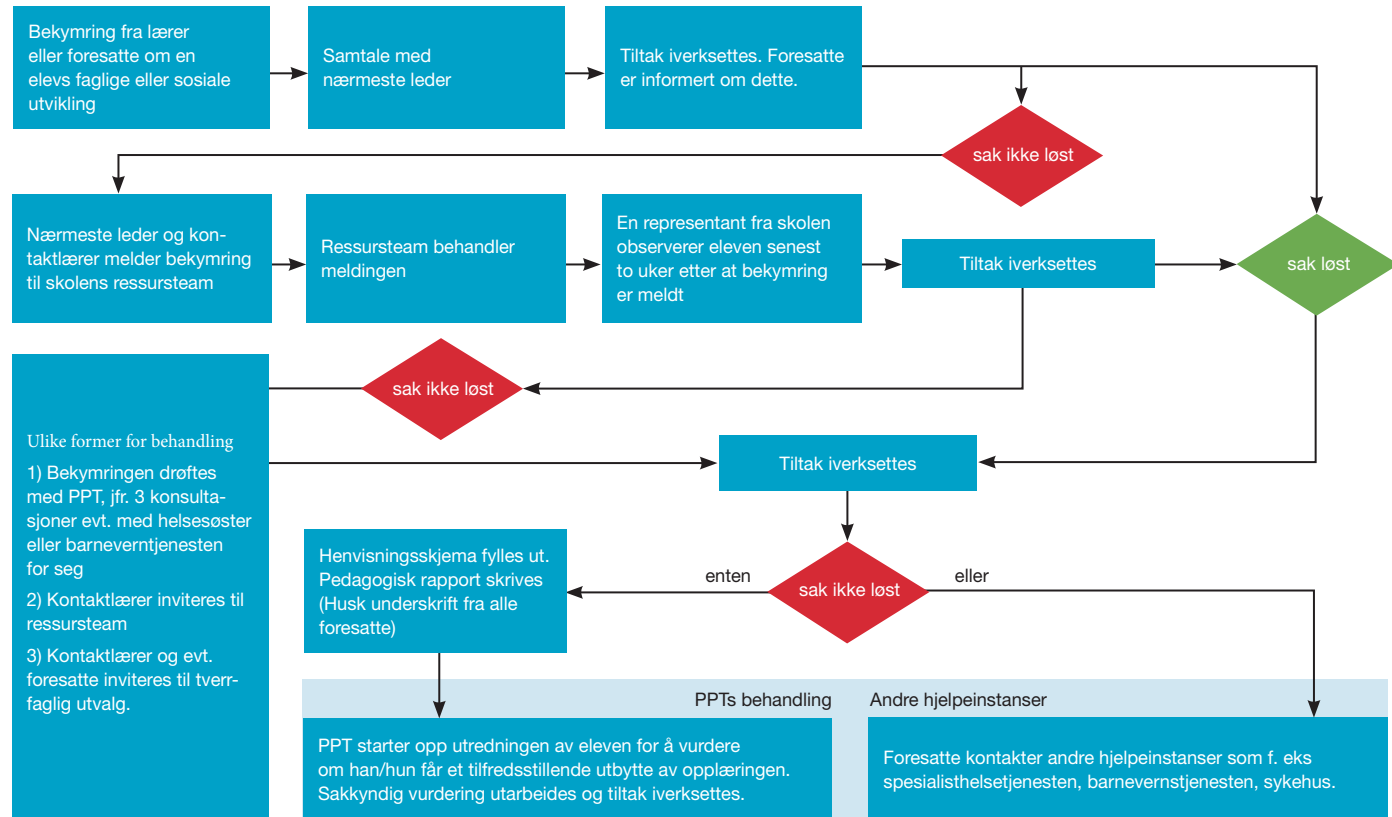
Skogen, K. & Idsøe, E. C. (2010). Våre evnerike barn. En utfordring for skolen. Oslo: Høyskoleforlaget.

VanTassel-Baska, (2004). Curriculum for gifted and talented students. Thousand Oaks, California: Corwin Press, National Association for Gifted Children.

Saksgang ved bekymring for en elevs opplæringssituasjon

Hjem

Innhold

Tilbake

Fram

Søk

Fullskjerm

Bekymringsmelding til ressursteam

Elevens navn:

Hva dreier bekymringen seg om?

Fødselsdato:

(DDMMÅÅ)

Elevens klasse:

Hvordan ble bekymringen oppdaget?

Bekymringen meldes til:

Bekymringen meldes av:

Dato for meldingen:

Annen informasjon?

(DDMMÅÅ)

Er det innhentet samtykke fra elevens foresatte?

Ja

Nei

Last ned tomt
skjema

Kartlegging ved hjelp av sjekklister

Kartlegging ved hjelp av sjekklister er en rask og enkel screening for å kunne identifisere barn og unge med stort læringspotensial. Sjekklistene inneholder et spørreskjema med 25 spørsmål som fylles ut manuelt av enten eleven selv, elevens lærer eller foresatte. Hvert utsagn har en skala der 0 står for «stemmer ikke», 1 står for «stemmer til en viss grad, eller noen ganger», mens 2 står for «stemmer godt eller ofte». Sjekklistene har indre konsistens, og har gjennomgått et validitetsstudium relatert til IQ-skårer (Nissen & Lemire, 2013). Sjekklisten kan brukes som en screening før en eventuell mer avansert og ressurskrevende evnetest gjennomføres.

Sjekklistene har ingen klart definerte tallområder, slik som en standardisert test, men validitetsstudier viser at dersom eleven har over 30 poeng på sjekklistene, er det grunn til å gjøre nærmere undersøkelser. Er tallet over 35, er det stor sannsynlighet for at eleven er evnerik (Nissen & Lemire, 2013).

Sjekkliste elev

Ditt navn: _____

Alder: _____

Dato i dag: _____

Skole: _____

Klasse: _____

Her er noen utsagn som kan stemme mer eller mindre godt på deg. Sett en ring rundt 2 hvis beskrivelsen stemmer godt eller ofte. Sett en ring rundt 1 hvis beskrivelsen stemmer til en viss grad eller noen ganger og en ring rundt 0 hvis beskrivelsen ikke stemmer.

0 = stemmer ikke

1 = stemmer til en viss grad, eller noen ganger

2 = stemmer godt eller ofte

0	1	2	Jeg kan bli helt oppslukt når jeg finner noe jeg synes er interessant
0	1	2	Jeg lærer fort
0	1	2	Jeg har et stort ordforråd
0	1	2	Jeg er god til å tenke logisk
0	1	2	Jeg er opptatt av rettferdighet
0	1	2	Jeg synes det er spennende å undersøke noe og lære nye ting
0	1	2	Jeg er ekstremt nysgjerrig og vet mye om mange ting
0	1	2	Jeg får med meg ting kjapt
0	1	2	Jeg er god til å tenke meg om, resonnere og reflektere
0	1	2	Jeg vet at jeg er klok og flink
0	1	2	Jeg har lett for å lære noe nytt
0	1	2	Jeg har en god hukommelse
0	1	2	Jeg er god til å arbeide med tall/matematikk
0	1	2	Jeg er god til å spille avanserte spill, for eksempel på data
0	1	2	Jeg holder fast ved mine interesser
0	1	2	Jeg liker å observere verden rundt meg
0	1	2	Jeg er følsom og følelsespreget
0	1	2	Jeg liker ikke rutinearbeid i timene
0	1	2	Jeg foretrekker å være sammen med venner som har de samme interessene som meg selv.
0	1	2	Jeg synes jeg er annerledes enn andre på min alder
0	1	2	Jeg er god til å tenke strategisk
0	1	2	Jeg er veldig humoristisk
0	1	2	Jeg tenker annerledes enn andre på min alder
0	1	2	Jeg liker godt prosjektarbeid i skolen

Sjekkliste foresatt

Barnets navn: _____ Barnets alder: _____ Dato i dag: _____

Skole: _____ Klasse: _____

Her er noen utsagn som kan stemme mer eller mindre godt på ditt barn. Sett en ring rundt 2 hvis beskrivelsen stemmer godt eller ofte. Sett en ring rundt 1 hvis beskrivelsen stemmer til en viss grad eller noen ganger og en ring rundt 0 hvis beskrivelsen ikke stemmer.

0 = stemmer ikke

1 = stemmer til en viss grad, eller noen ganger

2 = stemmer godt eller ofte

0	1	2	Har et godt ordforråd
0	1	2	Oppfatter ting fort
0	1	2	Har en svært god hukommelse
0	1	2	Kan bli helt oppslukt når det er noe som er interessant
0	1	2	Er opptatt av rettferdighet
0	1	2	Er god til å tenke logisk
0	1	2	Lærer fort
0	1	2	Er god til å forstå kompliserte sammenhenger
0	1	2	Elsket å bli lest høyt for som liten
0	1	2	Er god til å tenke seg om, resonnere og reflektere
0	1	2	Kunne tenke abstrakt før det begynte på skolen
0	1	2	Er følsom og følelsespreget
0	1	2	Er ivrig observerende
0	1	2	Er ekstremt nysgjerrig og vet mye om mange ting
0	1	2	Gir ofte vurderinger som er svært modne i forhold til barnets alder
0	1	2	Er god til å konstruere og forestille seg ting
0	1	2	Barnets meninger og vurderinger før det begynte på skolen var svært modne sett i forhold til barnets alder
0	1	2	Er god i matematikk
0	1	2	Barnet kunne forstå ironi før det begynte på skolen
0	1	2	Språkutviklingen startet svært tidlig.
0	1	2	Barnet kunne alfabetet før det begynte på skolen
0	1	2	Foretrekker å være sammen med venner med samme interesser
0	1	2	Barnet brukte fremmedord før det begynte på skolen
0	1	2	Er perfektjonistisk

Sjekklisten er utarbeidet av Dr. Poul Nissen (2013), København, Danmark

Sjekkliste lærer

Elevens navn: _____ Elevens alder: _____ Dato i dag: _____

Skole: _____ Klasse: _____

Her er noen utsagn som kan stemme mer eller mindre godt på eleven. Sett en ring rundt 2 hvis beskrivelsen stemmer godt eller ofte. Sett en ring rundt 1 hvis beskrivelsen stemmer til en viss grad eller noen ganger og en ring rundt 0 hvis beskrivelsen ikke stemmer.

0 = stemmer ikke

1 = stemmer til en viss grad, eller noen ganger

2 = stemmer godt eller ofte

0	1	2	Oppfatter ting fort
0	1	2	Har en svært god hukommelse
0	1	2	Lærer fort
0	1	2	Har et stort ordforråd
0	1	2	Er god til å tenke logisk
0	1	2	Er god til å tenke seg om, resonnere og reflektere
0	1	2	Kan bli helt oppslukt når det er noe som er interessant
0	1	2	Er god i matematikk
0	1	2	Holder fast ved sine interesser
0	1	2	Er følsom og følelsespreget
0	1	2	Er opptatt av rettferdighet
0	1	2	Er god til å forstå kompliserte sammenhenger
0	1	2	Er i stand til å konsentrere seg over lengre tid
0	1	2	Er ekstremt nysgjerrig og vet mye om mange ting
0	1	2	Er suverent dyktig på ett eller flere fagområder sett i forhold til hva man kan forvente av elever på samme alder
0	1	2	Er god til å konstruere og forestille seg ting
0	1	2	Er ivrig observerende
0	1	2	Er god til å tenke strategisk
0	1	2	Er suverent en av de flinkeste i klassen i ett eller flere fag
0	1	2	Gir ofte vurderinger som er særdeles modne for alderen
0	1	2	Er flink til å arbeide målrettet for å finne fram til løsninger
0	1	2	Liker god prosjektarbeid i skolen
0	1	2	Har gode arbeidsvaner
0	1	2	Er levende interessert i skolearbeidet
0	1	2	Er særdeles flink til å håndtere store mengder informasjon

Sjekklisten er utarbeidet av Dr. Poul Nissen (2013), København, Danmark

